

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
w Lublinie
ul. Bazylianówka 46, 20-144 Lublin

Lublin, dnia 27 lutego 2024 roku

WPN.611.10.2023.JW

**Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
w Lublinie
ul. Czechowska 4
20-950 Lublin**

W związku z wnioskiem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie z dnia 29 listopada 2023 r. (data wpływu 5 grudnia 2023 r.), znak: ZO.6003.6.2.2021, o zaopiniowanie projektu Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Biała Podlaska sporządzonego na okres od 1 stycznia 2024 roku do 31 grudnia 2033 roku, zwanego dalej „PUL”, przedłożonego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, na podstawie analizy dokumentów przekazanych wraz z ww. wnioskiem: Prognozy oddziaływania na środowisko dla Projektu Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Biała Podlaska na okres 01.01.2024 – 31.12.2033 r., zwanej dalej „Prognozą”, ogólnego opisu lasów nadleśnictwa Miedzyrzec - obrębów Biała Podlaska i Kijowiec (Elaborat), opisów taksacyjnych obrębów Biała Podlaska i Kijowiec, Programu ochrony przyrody (aktualizacja) – stanowiącego część planu urządzenia lasu oraz kompletu map tematycznych, stosownie do art. 54 ust 1 i art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2023.1094 t.j. z dnia 2023.06.12), Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie, poniżej przedstawia następujące stanowisko.

Głównym celem, jakim kieruje się plan urządzenia lasu jest zasada zrównoważonego rozwoju umożliwiającą harmonizację rozwoju gospodarczego, polegającego na poborze użytków z lasu, z rozwojem społecznym i ochroną walorów przyrodniczych i środowiskowych obszaru.

Nadleśnictwo Biała Podlaska podzielone jest na 2 obręby leśne i 9 leśnictw. Nadleśnictwo obejmuje powierzchnię 13 164,18 ha gruntów Skarbu Państwa, w tym według obrębów leśnych: Biała Podlaska 4 315,46 ha i Kijowiec 8 848,72 ha. Nadleśnictwo Biała Podlaska obejmuje swoim zasięgiem 2 powiaty, 6 gmin, w tym 1 gminę miejską.

Na gruntach Nadleśnictwa Biała Podlaska zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody:

- 3 rezerваты przyrody: „Stary Las”, „Łęg Dębowy koło Janowa Podlaskiego”, „Chmielinne”;
- Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu”;
- 2 obszary Natura 2000:
 - obszar specjalnej ochrony ptaków – Dolina Dolnego Bugu (PLB140001),
 - specjalny obszar ochrony siedlisk – Ostoja Nadbużańska (PLH140011);

- pomniki przyrody, w tym 4 to głązy narzutowe, 41 - pojedyncze drzewa, 14 - grupy drzew oraz 1 pomnik powierzchniowy – stanowisko wawrzynka wilczełyko (*Daphne mezereum*);
- 4 użytki ekologiczne o łącznej powierzchni 76,38 ha;
- ochrona gatunkowa roślin i zwierząt (obejmująca stanowiska dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową, w tym 13 stref ochrony wokół gniazd, chroniących stanowiska rozrodu ptaków).

W Nadleśnictwie Biała Podlaska wyodrębniono 15 typów siedliskowych lasu. Dominującym typem siedliskowym w nadleśnictwie jest LMśw (las mieszany świeży), który zajmuje 47,35% powierzchni – 5 989,07 ha, kolejnym typem jest BMśw (bór mieszany świeży) - 20,67% powierzchni - 2599,79 ha.

Struktura wiekowa drzewostanów Nadleśnictwa Biała Podlaska jest zróżnicowana i znacząco odbiega od układu lasu normalnego. Najliczniej reprezentowane są drzewostany IV klasy wieku (61-80 lat), które zajmują 21,1% powierzchni leśnej. W układzie klas wieku obserwuje się systematyczne odtwarzanie drzewostanów młodszych klas wieku – wzrost udziału I i II klasy wieku.

Pod względem budowy pionowej drzewostany nadleśnictwa są mało zróżnicowane. Dominują drzewostany jednopiętrowe – 85,5% pow. Drzewostany w klasie odnowienia i klasie do odnowienia stanowią 11,7% powierzchni. Taki układ wynika ze znaczącego udziału siedlisk borowych i dominacji drzewostanów sosnowych.

Pod względem bogactwa gatunkowego w nadleśnictwie Biała Podlaska dominują drzewostany jedno i dwugatunkowe (razem 62,2%), mniej jest drzewostanów trzy, cztero i więcej gatunkowych. Pozostaje to w ścisłej korelacji z układem siedliskowych typów lasu – przeważają siedliska borów mieszanych świeżych i lasów mieszanych świeżych. Drzewostany rosnące na tych siedliskach naturalnie charakteryzują się ubogą strukturą gatunkową. Należy zauważyć, że im młodsze drzewostany, tym struktura gatunkowa staje się coraz bardziej urozmaicona. Jest to wynikiem pozytywnych zmian w gospodarce leśnej na przestrzeni kolejnych 10-leci. Udział drzewostanów cztero i więcej gatunkowych dotyczy 14,7% drzewostanów występujących na żyzniejszych siedliskach i świadczy o ich zróżnicowanej strukturze gatunkowo-wiekowej.

Pod względem bogactwa składu gatunkowego drzewostanów w nadleśnictwie znaczną część powierzchni zajmują drzewostany dwugatunkowe 33,3% oraz jednogatunkowe 28,9%. Pozostaje to w ścisłej korelacji z układem siedliskowych typów lasu – przeważają siedliska lasów mieszanych świeżych.

W nadleśnictwie przeważają drzewostany pochodzenia sztucznego, z sadzenia – 47,3%. Drzewostany pochodzenia naturalnego występują na 3,9% powierzchni leśnej zalesionej.

W nadleśnictwie Biała Podlaska drzewostany ponad 100-letnie zajmują łączną powierzchnię 1 738,53 ha, co stanowi 8,0% powierzchni zalesionej nadleśnictwa.

Lasy nadleśnictwa podzielone są na 642 kompleksów o bardzo zróżnicowanej powierzchni, rozproszonych na obszarze 922,04 km². Największy kompleks zajmuje powierzchnię 3714,11 ha. Najliczniejszą grupę stanowią kompleksy o powierzchni do 1 hektara.

Lasy ochronne występują na powierzchni 5097,74 ha i stanowią 40,45% ogółu powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej Nadleśnictwa.

W analizowanym PUL w planie cięć użytków rębnych przeznaczono drzewostany na powierzchni manipulacyjnej wynoszącej 2164,49 ha, co stanowi 17,34% powierzchni leśnej zalesionej nadleśnictwa oraz 14,31% miąższości nadleśnictwa.

W dokumencie proponuje się przyjąć orientacyjną wielkość użytkowania przedrębego dla Nadleśnictwa Biała Podlaska w wysokości 322783 m³ grubizny netto (390567 m³ brutto) oraz obligatoryjny etat powierzchniowy wysokości 6423,47 ha.

Prognozy stanu zasobów drzewnych, w wyniku realizacji PUL, wykazują zmniejszenie zasobności drzewostanów o 171879 m³ tj. o 5,13%. Natomiast zastosowanie jako wskaźnika przyrostu użytkownego zakłada wzrost zasobów o 31360 m³, tj. o 0,94%.

Przedłożony do opinii projekt PUL zawiera informacje o występujących na terenie Nadleśnictwa formach ochrony przyrody. Na mapach zaznaczone zostały granice obszarów chronionych oraz stwierdzone miejsca występowania gatunków chronionych.

Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Biała Podlaska znajdują się 3 rezerваты przyrody: „Stary Las”, „Łęg Dębowy koło Janowa Podlaskiego”, „Chmielinne”.

Analiza zapisów projektu PUL wskazuje, że dokument ten nie zawiera wskazań kolidujących z celami ochrony rezerwatów przyrody, bowiem nie zaplanowano żadnych wskazań gospodarczych na tych terenach. Zaleca się, aby w Programie ochrony przyrody Nadleśnictwa Biała Podlaska na lata 2024 – 2033, w opisach rezerwatów, oraz w Prognozie zaktualizować dane dotyczące rezerwatów przyrody:

- na str. 37 Programu należy zweryfikować zagrożenia dla rezerwatu „Stary Las”, gdzie podaje się jako zagrożenie zewnętrzne „rezerwat graniczy z drogą publiczną, od której ogrodzony jest żerdziami” – wspomniane zagrożenie wydaje się być już wyeliminowane, zagrożenie wewnętrzne „mała powierzchnia rezerwatu” – wobec tego zagrożenia należy rozważyć powiększenie rezerwatu w celu jego eliminacji;
- na stronie 39 Programu należy opisać rezerwat i występujące w nim gatunki roślin i zwierząt na podstawie Dokumentacji planu ochrony rezerwatu „Łęg dębowy koło Janowa Podlaskiego” (Dokumentacja wykonana przez BULiGL Oddział w Lublinie, na zlecenie RDOŚ w Lublinie, Lublin 2022);
- na stronie 40 Programu, należy zweryfikować mapę rezerwatu „Chmielinne”, gdzie w granicę rezerwatu włączono drogę i rzekę, które wg aktu powołującego nie wchodzą w skład rezerwatu.

Na terenie Nadleśnictwa Biała Podlaska znajdują się dwa obszary chroniony w ramach sieci Natura 2000 tj. obszar specjalnej ochrony ptaków – Dolina Dolnego Bugu PLB140001; specjalny obszar ochrony siedlisk – Ostoja Nadbużańska PLH140011.

Dolina Dolnego Bugu PLB140001 - ostoja ptaków o znaczeniu międzynarodowym PL057. Jedna z najważniejszych w Polsce ostoi dla lęgowych ptaków wodno-błotnych. W roku 2021 wykazano w ramach prac monitoringowych gniazdowanie 21 gatunków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Są to: płaskonos, cyranka, wodnik, kropiatka, zielonka, derkacz, sieweczka obrożna, sieweczka rzeczna, kulik wielki, rycyk, kszczyk, brodziec piskliwy, krwawodziób, rybitwa rzeczna, rybitwa białoczelna, rybitwa czarna, bocian czarny, bocian biały, błotniak stawowy, błotniak łąkowy i podróżniczek.

Jak wynika z Programu ochrony przyrody powierzchnia gruntów Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 wynosi 488,36 ha (leśna: 496,76 ha, nieleśna, 18,60 ha).

Ostoja Nadbużańska PLH140011 - ostoja obejmuje ok. 260-kilometrowy odcinek doliny Bugu od ujścia Krzny do Jeziora Zegrzyńskiego. Większość doliny pokrywają suche, ekstensywnie użytkowane pastwiska. Obszary bagienne są usytuowane głównie przy ujściach rzek, dopływów Bugu oraz wokół pozostałych fragmentów dawnych koryt rzecznych. Szczególnie cenny jest kompleks nadrzecznych lasów o zachowanym naturalnym charakterze oraz szereg zbiorowisk łąkowych i związanych z siedliskami wilgotnymi, typowo wykształconych na dużych powierzchniach. Spośród siedlisk, 16 rodzajów siedlisk z tego obszaru znajduje się w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Stwierdzono tu występowanie 21 gatunków z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to jeden z najważniejszych obszarów dla ochrony ichtiofauny w Polsce. Obejmuje ona 10 gatunków ryb z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG, z kózą złotawą i kielbim białopłetwym. Ponadto występują stanowiska rzadkich gatunków roślin, w tym 2 gatunki z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG, oraz bogata fauna bezkręgowców, m.in. interesujące gatunki pajaków (*Agyneta affinis*, *A. saxatilis*, *Chocorna picinus*, *Enoplognatha thoracica*, *Enophrys aequipes*, *Hahnia halveola*, *Iberina candida*, *Leptyphantus flavipes*, *Styloctetor stativus*).

Jak wynika z Programu ochrony przyrody powierzchnia gruntów Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 wynosi 488,36 ha (leśna: 496,76 ha, nieleśna, 18,60 ha).

W opinii RDOŚ w Lublinie, powierzchnie obszarów Natura 2000 Ostoja Nadbużańska PLH140011 i Dolina Dolnego Bugu PLB140001 w Programie ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Biała Podlaska oraz w Prognozie oddziaływania na środowisko należy zweryfikować. Na terenie Nadleśnictwa granice obszarów nie pokrywają się, więc budzi dużą wątpliwość taka sama powierzchnia obszarów.

Dla ww. obszarów Natura 2000 sporządzone zostały plany zadań ochronnych:

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 5 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Nadbużańska PLH140011;
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 5 września 2014r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu PLB140001 [Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z 2014r. Poz. 9006] [Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego z 2014r. Poz. 3204] [Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego z 2014r. Poz.3080];
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 2 sierpnia 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu PLB140001 [Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z 2016r. Poz. 7343] [Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego z 2016r. Poz. 3239] [Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego z 2016r. Poz.3411].

Plan zadań ochronnych dla poszczególnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt stanowiących przedmiot ochrony w obszarze określa zagrożenia, cele oraz działania ochronne niezbędne do zachowania określonych przedmiotów ochrony.

Zgodnie z Prognozą w miejscach występowania gatunków chronionych lub rzadkich, prace związane z pozyskaniem drewna i jego zrywką będą planowane w sposób pozwalający uniknąć dużych zniszczeń runa, ściółki i gleby. Wskazano również na realizację zabiegów gospodarczych w sposób zapewniający zachowanie biotopów odpowiadających wymaganiom siedliskowym poszczególnych gatunków.

W przypadku stref ochrony drzewostany zlokalizowane w strefie ochrony całorocznej zostały wyłączone z użytkowania. Na obszarze stref ochrony okresowej, po uzyskaniu zgody RDOŚ w Lublinie (w osobnym postępowaniu administracyjnym), wskazano na możliwość wykonania zabiegów gospodarczych poza okresem lęgowym.

Niezależnie od tego przedłożona Prognoza nie odnosi się do zadań określonych w ustanowionych Planach Zadań Ochronnych dla obszarów Natura 2000. Nie ocenia czy realizacja PUL wpłynie na osiągnięcie określonych celów ochrony oraz zachowanie we właściwym stanie siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin i zwierząt stanowiących przedmiot ochrony w obszarach Natura 2000.

Sporządzona dla projektu PUL Prognoza zasadniczo zawiera wszystkie niezbędne elementy wymienione w art. 51 i 52 ustawy ooś. W Prognozie jednak należy wziąć pod uwagę również zakres i stopień szczegółowości uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie w piśmie z dnia 16 listopada 2021 roku, znak: WPN.611.5.2021.JW, gdzie wskazano m.in. szczegółową ocenę gatunków ptaków objętych ochroną „strefową”: bielika, orlika krzykliwego, puchacza i bociana czarnego, opis przewidywanych do zastosowania rozwiązań w ramach gospodarki leśnej mających na celu zapobieganie, ograniczenie negatywnych oddziaływań, w szczególności na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000.

Prognoza nie jest również pozbawiona pewnych innych braków i niespójności, które opisano poniżej.

1. Tabela 37 - strona 106 Prognozy, Tabela 38 – strona 114 Prognozy, Tabela 41 – strona 127 Prognozy - tytuły wymienionych tabel odnoszą się do obszarów Natura 2000 położonych poza zasięgiem Nadleśnictwa Biała Podlaska.
2. W Prognozie, jak i Programie ochrony przyrody w wykazach tabelarycznych wielokrotnie pomijany jest puszczyk mszarny *Strix nebulosa* występujący na terenie Nadleśnictwa Biała Podlaska np. Tabela 20 Prognozy.
3. Tabela 48 – liczba stref ochrony dla orlika krzykliwego powinna wynosić 5, bielika 2, a bociana czarnego 4.
4. W rozdziale 4.2.7. Oddziaływanie planowanych czynności zawartych w PPUL na dziko występujące populacje gatunków zwierząt będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty UE i chronionych gatunków ptaków oraz ich siedliska, należy uwzględnić nietoperze występujące na terenie Nadleśnictwa. Należy również przeanalizować gatunki obszarów leśnych, wymienione na stronie 162, gdyż nie wydaje się, aby wszystkie wykazane gatunki rzeczywiście występowały na obszarach leśnych, nie są bowiem gatunkami leśnymi np. oknówka.
5. Tabela 52. Przewidywane oddziaływanie projektu planu urządzenia lasu na środowisko w granicach obszaru zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Biała Podlaska – należy opisać i uzasadnić przewidywane znaczące oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska.

6. W Prognozie powinny być przedstawione propozycje w zakresie metod monitoringu skutków realizacji zadań wynikających z dokumentu, które pozwoliłyby m.in. na określenie, czy właściwie oceniono skalę i zasięg ich oddziaływania na środowisko, w tym na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000, oraz na ocenę skuteczności zaproponowanych działań minimalizujących.
7. W uzgodnieniu zakresu i stopnia szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko postulowano przedstawienie stosownego uzasadnienia dotyczącego zamieszczenia w macierzy poszczególnych symboli w odniesieniu do ocenianych parametrów. Analiza wpływu zaplanowanych działań przedstawiona w Prognozie w postaci macierzy powinna być szczegółowo skomentowana w tekście. Przykładowo, trudno w Prognozie doszukać się uzasadnienia pozytywnego wpływu na krajobraz wycięcia w okresie 10 lat kilkuset hektarów starego lasu. Prace rębne powodują skutki porównywalne do działania naturalnych czynników uznawanych za szkodliwe – silne wiatry, okiść itp. Naturalne walory krajobrazu leśnego są w znaczącym stopniu obniżane poprzez obecność w lesie dużych ilości składowanego drewna, powszechne używanie dużej ilości farb do znakowania drewna, obecność ciężkiego sprzętu mechanicznego i wiele innych czynników.
8. Program ochrony przyrody powinien pełnić rolę materiału edukacyjnego będącego źródłem wiedzy o zasobach przyrodniczych danego terenu. W ocenie tut. organu, dokument ten w przedstawionym zakresie nie spełnia tej roli, np. brakuje komentarzy do wielu rozdziałów. Funkcję edukacyjną Programu w istotny sposób można poprawić także poprzez zamieszczenie dokumentacji fotograficznej walorów przyrodniczych Nadleśnictwa Biała Podlaska.

z up. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie

Tomasz Wąsik

p.o. Zastępcy Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska

– Regionalnego Konserwatora Przyrody w Lublinie

/podpisano cyfrowo/